

Notat

Dato: 07.02.2019

Til: Einar Flydal

Emne: Noen problemstillinger som bør sjekkes ut med jurister mht forskrift om AMS og NVEs praksis

Stemmer praksis med forskriften?

Dette notatet tar for seg noen gap mellom forskrift og praksis som etter min vurdering er iøynefallende, men som ikke har fått oppmerksomhet i de utredninger og juristvurderinger som hittil er foretatt i forbindelse med innføring av AMS/smartmålere i private husholdninger. Oppdragsgiver er Einar Flydal.

Jeg tar utgangspunkt i følgende to tekster:

1. Intervju med Guro Grøtterud, NVE

I Dagsnytt 18 den 8. mars 2018 ble det tatt opp om det var hensiktsmessig å kreve legeattest for å slippe nye målere. Guro Grøtterud, seksjonssjef i NVE, uttalte bla:

1. *«..., det er en viktig modernisering av kraftsystemet og for å få fullt utbytte tilbake til forbrukerne av dette så er det viktig at målerne er ute hos så mange kunder som mulig. Utgangspunktet er at målerne skal inn hos alle nettkunder, altså alle forbrukere. Så har vi har vært i kontakt med en liten gruppe som er veldig engstelige for disse målerne, som hevder at de kan være, at de opplever et helsemessig problem. Og derfor for å komme denne gruppen litt i møte så har vi åpnet for et unntak, men da må denne helseulempen dokumenteres, og da er det en helseattest vi etterspør.»*
2. *« Vi pålegger ikke legene å skrive ut attester.....Når nettkunder kommer til oss og mener at de opplever en helseulempe, så er det viktig for oss, da er det vanskelig for oss å skulle si til kunden hvorvidt denne ulempen er reell eller ikke. Derfor mener vi at det er helsevesenet som bør komme inn for å vurdere hvorvidt dette er reelt.»*
3. *«Nå er det 0,15 % av de som har fått installert måler som har fått en legeattest, og da mener vi at da har de fått dokumentert en helseulempe som vi synes at det er greit å ta hensyn til.»*
4. *«Det er NVE som har vedtatt i forskrift at dette skal være pålagt [målere]. Det har vært et langt arbeid før dette ble gjort i 2011. Det startet med en stortingsmelding i 1998 faktisk som da mer å vurdere mer teknisk måleutstyr.»*
5. *«Og det er derfor vi har fått nettselskapene å installere disse målerne fordi de vil få nettleien til å gå ned.»*

2. Brev om fritaksadgang fra OED til sluttbruker

Olje- og energidepartementet har i et brev til en sluttbruker skrevet (epost fra OED 10. nov 2017), der det heter:

Det er tatt hensyn til de som likevel mener at de av helsemessige årsaker ikke kan ha AMS-måler i bopelen. Dersom de kan dokumentere grunnlaget for dette overfor det lokale nettselskapet, med erklæring fra enten lege eller psykolog, vil de kunne få fritak fra installasjon av AMS.

1. FORSKRIFTENS FORMÅL

Guro Grøtterud fremlegger (ref pkt 5 over) at et formål med med installasjon av AMS-målerne er at nettleien skal gå ned. Hvis en ser på [Forskrift om måling, avregning, fakturering av netjtjenester og elektrisk energi, nettselskapets nøytralitet mv.](#) kan en se under §1-1 Formål at dette ikke er beskrevet.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Formål

Forskriften skal sikre at kraftleverandører gis tilgang til overføringsnettet og legge til rette for at sluttbrukere på en enkel måte kan bytte kraftleverandør.

Reglene skal sikre en effektiv regulerkraftavregning, informasjonsutveksling ved leverandørskifte og oversendelse av avregningsdata.

Reglene stiller krav til at nettselskap som en nøytral aktør sørger for en effektiv informasjonsutveksling ved leverandørskifter, måling og avregning slik at konkurransen i kraftmarkedet blir mest mulig effektiv i samsvar med energilovens formål.

Reglene for fakturering av netjtjenester og elektrisk energi har som formål å bevisstgjøre forbrukere om sitt strømforbruk.

Reglene om varedeklarasjon skal sikre at sluttbrukere av elektrisk energi blir informert om opprinnelsen til den elektriske energien, samt de miljømessige konsekvensene av produksjon av elektrisk energi.

Reglene om avanserte måle- og styringssystemer (AMS) skal bidra til korrekt avregning, nødvendig informasjon til styring av eget strømforbruk og økt mulighet for nettselskapet til å effektivisere driften av nettet.

0 Endret ved forskrifter 14 des 2006 nr. 1463 (i kraft 1 jan 2007), 24 juni 2011 nr. 726 (i kraft 1 juli 2011), 26 juni 2015 nr. 801 (i kraft 1 jan 2016). Endres ved forskrift 12 juni 2015 nr. 705 som endret ved forskrifter 3 feb 2017 nr. 120, 18 okt 2017 nr. 1633 og 15 mars 2018 nr. 349 (i kraft 18 feb 2019).

Grøtteruds utsagn er ikke i overensstemmelse med forskriftens ordlyd. Der er det derimot skrevet at innføringen vil il føre til «.....at konkurransen i kraftmarkedet blir mest mulig effektiv, ... økt mulighet for nettselskapet til å effektivisere driften av nettet.» Grøtteruds utsagn har ikke basis i forskriften, som NVE selv har laget.

Dette er kanskje i denne sammenheng den minst viktige observasjonen i dette notatet, men den gjør en oppmerksom på at ikke alt som blir uttalt fra NVE er i samsvar med forskriften, som de selv sier (pkt 4 over) er vedtatt av dem selv, og som etaten selv har autoritet til å tolke.

Martinsen Consultancy har ikke sjekket om dette punktet (pkt 4 over) medfører riktighet.

2. UNNTAKSBEHANDLING

Nettselskapet har ikke plikt til å installere AMS i tilfeller som beskrevet i pkt. a) og b) under. Teksten innebærer at nettselskapet og sluttbruker skal ordne opp seg imellom, og dersom de ikke

blir enige, kan det framlegges for NVE.

Nederste linje i teksten sier at NVE kan gi dispensasjon i særlige tilfeller.

Er det riktig forstått at disse særlige tilfellene som det vises til, må være andre tilfeller enn de som er beskrevet i a) og b) under? Eller står NVE fritt til å gi dispensasjon eller overstyre også der pkt a) og b) gjelder?

Forskriften kan forstås slik at nettselskap og sluttbruker kan oppnå enighet seg imellom om ikke å installere AMS - uten involvering av NVE. Hvis de ikke blir enige, kan saken sendes til NVE for avgjørelse.

Er det da en riktig tolkning at nettselskap håndterer i førstelinje klage helt alene og NVE andrelinje klage?

Kapittel 4. Avanserte måle- og styringssystem

0 Tilføyd ved forskrift 24 juni 2011 nr. 726 (i kraft 1 juli 2011).

§ 4-1. Plikt til å installere AMS

Nettselskap skal i hvert enkelt målepunkt installere AMS.

Nettselskapene har ikke plikt til å installere AMS dersom:

- a) forbruket i målepunktet er lavt og forutsigbart,
- b) installasjonen er til vesentlig og dokumenterbar ulempe for sluttbruker.

Dersom nettselskap og sluttbruker er uenig om installasjon av AMS, kan saken fremlegges for Norges vassdrags- og energidirektorat til avgjørelse.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan dispensere fra nettselskapenes plikt til å installere AMS i særlige tilfeller.

0 Tilføyd ved forskrift 24 juni 2011 nr. 726 som endret ved forskrift 3 feb 2017 nr. 120 (i kraft 1 jan 2019).

Dersom nettselskapet kan håndtere førstelinje klage helt alene, kan man undre seg over hvordan NVE kan lage en ny utenomforskriftsregel som sier at sluttbruker må hente dokument (helseattest) fra lege eller psykolog.

Hva var forskriftens opprinnelige intensjon?

- Er forskriften opprinnelig designet for at myndigheten skulle være liberal, la sluttbruker dokumentere på selvvalgt format, og la nettselskapet velge løsning utfra eget skjønn?
- Det er norsk helsepolitikk å ikke anerkjenne følsomhet mot EMF under termisk nivå som mulig helserisiko eller som mulig årsak til akutte plager. Slike plager aksepteres kun som nocebo-virkninger, altså virkninger av angst. Er fritaksadgangen formet kun for å imøtekomme slike tilfeller der angst skaper vesentlige ulemper?
- Kan, omvendt, sluttbruker klage over nettselskapet hvis nettselskap ikke ønsker å installere AMS fordi betingelsene pkt a) er innfridd?

Hva er blitt forskriftens 'nye' intensjon?

- Forsøker NVE å frata nettselskapet forpliktelsen i forskriften §4.1 pkt b)? Dersom NVE hadde som intensjon å kreve helseattest når forskriften ble laget hadde vel forskriften vært annerledes formulert?
- Er andrelinje klagerett blitt overflødig? (Kan en egentlig få fritak hvis helseattest ikke fremvises?)
- Har NVE hjemmel til å ikke følge sine egne forskrifter ved å innsnevre handlingsrommet for

- nettselskap og sluttbruker utover det som er hjemlet i forskriftens ordlyd?
- Har NVE rett til å overstyre eksisterende forskrift?
- Er pkt a) satt ut av spill også som følge av helseattestkravet, eventuelt hvor lavt og jevnt må forbruket være for at man skal kunne få fritak?

3- STIPULERING AV FORBRUK

Nettselskapet er ansvarlig for at målerene blir avlest og nettselskapet kan sette restriksjoner på antall avlesninger fra sluttbruker. Ifølge NVE: - Nettselskapene får ekstra kostnader ved å håndtere manuelt avleste data og når de må gjennomføre kontrollavlesning.

NVEs tolkning av at nettselskap selv skal kontrollere avlesning virker rar. Må forskriften tolkes som at nettselskap må fysisk avlese måler selv (kontrollavlesning) eller at avlesning kan delegeres til sluttbruker?

Er det andre steder uttrykt og hjemlet noe pålegg om at nettselskapene selv må foreta årlige kontrollavlesninger, og hvordan er dette i såfall begrunnet? For eksempel virker det åpenbart at å velge andre teknologiske løsninger, som i følge NVE er netteiers ansvar og mulighet, kunne tenkes å gjøre slike kontrollavlesninger fullstendig overflødige.

NVE forutsetter altså at nettselskapene ikke kan løse avlesningsbehovet på andre måter, hvilket innebærer å gjøre forutsetninger om et teknologivalg som NVE angir er nettselskapenes ansvar.

Dette virker ganske uryddig med hensyn til ansvarsfordelingen NVE - nettselskapene, og som at NVE blander seg langt inn i nettselskapenes løsningsvalg.

§ 3-3. Avlesning av målepunkt

Nettselskap har ansvar for at energiforbruk/energifyt i målepunkt blir målt og avlest.

Alle målepunkter skal avleses minimum én gang i kalenderåret.

Målepunkt tilhørende forbruker med forventet årlig strømförbruk høyere enn 8 000 kWh, skal avleses hver tredje, hver andre eller hver måned (periodisk avlesning). Periodene mellom avlesningene skal være tilnærmet like. Det skal foretas avlesning ved årsskifte.

Nettselskapet skal registrere alle mottatte måleravlesninger fra sluttbrukeren, med mindre sluttbrukeren sender inn urimelig mange avlesninger.

Forskrift åpner for stipulering av målerstand som følge av §3-3, se § 3-5 nedenfor.

Forskriften åpner altså for stipulering, som vel også burde kunne være løsningen for målepunkt med lite forbruk og forutsigbarhet (§4-1a)?

§ 3-5. Stipulering av målerstand og timeverdier

Dersom innhenting av målerstand i henhold til § 3-3 medfører urimelig kostnad eller ulempe for **nettselskap**, kan målerstand stipuleres. I særskilte tilfeller ved leveringsstart kan målerstand stipuleres når dette er avtalt med samtlige parter.

Når **nettselskapet** ikke kan innhente timeverdier i henhold til § 3-3 syvende ledd, stipuleres måleverdiene på bakgrunn av foregående ukens verdier, om ikke **nettselskapet** og sluttbrukeren blir enige om annet.

0 Endret ved forskrifter 17 des 2001 nr. 1461 (i kraft 1 jan 2002), 4 juli 2007 nr. 1085 (i kraft 1 jan 2008), 20 des 2012 nr. 1390 (i kraft 1 jan 2013), 26 juni 2015 nr. 801 (i kraft 1 jan 2016). Endres ved forskrift 12 juni 2015 nr. 705 som endret ved forskrifter 3 feb 2017 nr. 120, 18 okt 2017 nr. 1633 og 15 mars 2018 nr. 349 (i kraft 18 feb 2019).

Ved en gjennomgåelse av svarbrevet fra NVE av 2. juli 2018 er det noen punkter som er verdt å ta et kritisk blikk på. (ref [Forskrift om måling, avregning, fakturering av netjtjenester og elektrisk energi,.....](#))

4. Hvem skal foreta avlesning av passive AMS?

I brevet skriver NVE at kunden selv leser av måler og nettselskap skal egenhendig kontrollavlese en gang i året. NVE henviser til forskriftens §3-3.

Etter min oppfatning sier § 3-3 slettes ikke at nettselskap skal avlese egenhendig. Tvert om, nettselskapet er ansvarlig for at det avleses minimum en gang i året, og det er kunden utmerket i stand til å gjøre selv – som NVE har konstatert selv. Det virker ikke som NVE har lest sin egen forskrift. 'Ansvar' er ikke synonymt med 'gjøre selv'.

Det å ha *ansvar for* betyr vel at nettselskapet bare må inn å avlese selv, dersom kunde ikke har fått gjort avlesningen?

Dersom nettselskapet ønsker å lese av selv utenom kundens egne avlesninger, må vel det gjøres for nettselskapets egen regning?

Kan NVEs 'nye regel' (i brevet) om at nettselskap må selv avlese bety at NVE ikke lenger stoler på kundene?

I tillegg til håndtering av kundens selvavlesninger, skal nettselskapene kontrollavlese kunder med AMS-måler uten aktiv kommunikasjonsenhet en gang i kalenderåret, jf. måle- og avregningsforskriften § 3-3. Dette kan innebære at nettselskapene fysisk må reise til kunder. Slik kontrollavlesning vil sikre en riktigere avregning av alle kunder. Både kostnaden ved årlig kontrollavlesning og kostnader til håndtering av kundens selvavlesninger er en direkte konsekvens av at kunden ikke ønsker nettselskapets standard AMS-løsning. Manuell avlesning er å anse som en særskilt tjeneste som det ikke er rimelig at nettselskapets øvrige kunder betaler for.

§ 3-3. Avlesning av målepunkt

Nettselskap har ansvar for at energiforbruk/energifylt i målepunkt blir målt og avlest.

Alle målepunkter skal avleses minimum én gang i kalenderåret.

5. Kan det tas gebyr for avlesning?

§ 8-3 angir at det i utgangspunktet ikke er adgang til å ta gebyrer for det som omfattes av forskriften. Gebyrer for ikke å installere AMS eller deaktivere er ikke omtalt i forskrift. Målerselskapene krever nå gebyr for slike modifikasjoner.

Opptre nettselskap utenfor forskrift når de krever gebyr fra sluttbruker for å registrere målerstand?

§ 8-3. Gebyrer

Nettselskapet skal for tjenester beskrevet i disse forskrifter ikke kreve gebyrer eller betaling ut over vanlig tariff, om ikke annet fremgår av den enkelte bestemmelsen.

0 Endret ved forskrifter 17 des 2001 nr. 1461 (i kraft 1 jan 2002), 24 juni 2011 nr. 726 (i kraft 1 juli 2011, tidligere § 7-3).

Det kan i tillegg henvises til § 9-1 som sier at det kan ilegges særskilte avlesnings-, fakturerings- og informasjonsrutiner. Vi er i dag ikke i en anstrengt energisituasjon, dermed kan ikke denne paragraf brukes for å fakturere gebyrer.

§ 9-1b. Særskilte avlesnings-, fakturerings- og informasjonstiltak

Norges vassdrags- og energidirektorat kan i anstrengte energisituasjoner pålegge nettselskap og kraftleverandører å innføre særskilte avlesnings-, fakturerings- og informasjonsrutiner.

Nettselskap og kraftleverandører skal kunne legge om til særskilte rutiner innen rimelig tid etter at pålegg er vedtatt etter første ledd.

NVE sier videre i sin argumentasjon i brevet at: *'Både kostnaden ved årlig kontrollavlesning og kostnader til håndtering av kundens selvavlesninger er en direkte konsekvens av at kunden ikke ønsker nettselskapets standard AMS-løsning. Manuell avlesning er å anse som en særskilt tjeneste som det ikke er rimelig at nettselskapets øvrige kunder betaler for.'*

Under planlegging av de nye automatiske avlesningsanordningen burde og skulle NVE ha skjønt at noen brukere ikke kan ha den type apparatur i hjemmet. Når man ruller ut nytt utstyr og teknologi, er det NVEs ansvar å påse at dette er gjennomførbart. Det kan ikke være slik at sluttbrukerne skal betale for NVEs manglende planlegging.

Eksempel 1: Hvis man bommer i veiplanlegging og finner ut at man må ta en bit av en persons eiendom, kan man ikke gå frem og ilegge personen gebyr hvis man ikke får tillatelse til benytte eiendommen til vei.

Eksempel 2: Hvis du spanderer selskapeleg lunsj for en gruppe. Er det da naturlig å fortelle de som skal ha glutenfritt at de må betale fordi det ikke er rimelig at de andre i selskapet skal betale for glutenfritt?

NVE skulle ha planlagt løsninger for de som ikke kan ha trådløs AMS i hjemmet. NVE karakteriserer denne svake gruppen i samfunnet som de som *'ikke ønsker nettselskapets standard AMS-løsning'*. Denne svake gruppen har et handicap i forhold til denne standardløsningen. Alternative løsninger skulle og kunne vært planlagt. Det ble ikke gjort, selv om det hadde vært mulig. NVE prøver å dekke over sin manglende planlegging som en *'særskilt tjeneste'* og synes at det er *'rimelig'* at denne gruppen med handicap skal belastes slik at alle de andre ikke skal unødige belastes. NVE kaster sitt selvskapte problem over på de med et handicap og NVE gir nettselskapene muligheten til å tjene en ekstra slant og gir dem pisken.

6. Har de handicappede fordyret innsamlingen av målerstand?

Eksempel: OBS selger en vare for kr 10, Rema har samme vare til kr 10. OBS setter ned prisen på varen til kr 5, Rema endrer ikke prisen på varen. Har Rema fordyret varen?

NVE skriver at nettselskapene *'mener at denne kundegruppen fordyrer innsamlingen av måledata for nettselskapene'*.

NVE påstår 0,15% har deaktiverte målere. Det vil da kanskje si at 99,85% av kunder som tidligere sendte inn målerstand manuelt nå blir behandlet automatisk. Da har vel nettselskapene spart enorme kostnader på innføringen, kanskje 99,85% ? Er det ikke rimelig å si at ingen har fordyret innsamling av målerstand?

Det er noe i det å skape illusjoner i andre personers sinn, der 99,85% besparelser blir til 0,15% fordyrelser, handicappede blir redusert til kundegruppe. Det er jo logisk at en fordyrende

kundegruppe må betale for seg, det er jo en ekstratjeneste. Nettselskapene skal jo maksimere profitt, så de må jo fakturere det som faktureres kan. Det går alltid an å skvise litt mer ut. NVE gir dem velvillig tillatelsen, uten å sjekke sine egne forskrifter.

Det er jo smålig, etter å ha gjort enorme besparelser, å tvangsinnkreve penger fra handicappede som må fortsette å sende inn målerstand manuelt.

Det er frekt å si at denne 'kundegruppen' (de handicappede) fordyrer innsamlingen. Er det virkelig slik at Distriktsenergi har skrevet at *'kundegruppen fordyrer innsamlingen'*?